

В. Пахолок –
кандидат політичних наук, доцент
кафедри політології та публічного
управління ВНУ імені Лесі Українки

Трансформація системи державних свят Федеративної Республіки Німеччини після возз'єднання 1990 року

Система державних свят Німеччини набула сучасних рис після об'єднання держави. Ключовим, визначеним на федеральному рівні, державним святом німців є «День німецької єдності». Свято відзначається 3 жовтня, день коли набув чинності «Договір між Федеративною Республікою Німеччина і Німецькою Демократичною Республікою про встановлення єдності Німеччини». Дату відзначення події було визначено самим же договором. Однак, встановлення нової дати головного свята держави і надалі супроводжується дискусіями щодо подальшої трансформації системи державних свят Німеччини. Особливості цих процесів значною мірою визначаються федеративним устроєм держави, де кожен із суб'єктів федерації може реалізовувати власне бачення символічної політики.

Державні свята є своєрідними політико-культурними маркерами ціннісних пріоритетів держави. Урочистості з нагоди державних свят покликані консолідувати суспільство, налагоджувати емоційний зв'язок громадськості з політичними елітами. Встановлюючи певний святковий день держава пропагує відповідні політико-культурні цінності і модель історичної пам'яті, визначає стратегію власного гуманітарного поступу [1, с. 415].

Возз'єднання Західної та Східної Німеччини у 1990 р. зумовило потребу пошуку нової дати, що стала б символом визначної події.

У Німеччині поняття «державне свято» не має законодавчого застосування, по відношенню до таких свят вживається поняття «законом визначені свята». Згідно Основного Закону Федеративної Республіки Німеччина, «визнані державою свята залишаються охоронюваними законом як дні відпочинку та духовного піднесення» [4]. Такі свята є різновидом символіки Німеччини, хоча законодавчо не закріплені державними символами, як то федеральний прапор, герб та гімн [7].

У державній символіці федерації ключовим є мотив єдності німецького народу: у цьому контексті головне свято держави добре гармонує з третім куплетом «Пісні німців» Гофмана фон Фаллерслебена – «Єдність», який є гімном республіки.

На момент розробки та прийняття «Договору між Федеративною Республікою Німеччина і Німецькою Демократичною Республікою (НДР) про встановлення єдності Німеччини» 3 жовтня не мало жодної символічної значущості [10]. До набрання чинності Договору головним святом держави

був день з аналогічною назвою «День німецької єдності». Однак припадав він на 17 червня і був приурочений до дня вшановують жертв народного повстання в НДР проти проталіністського режиму, що відбулося в червні 1953 р. Воно було придушене за участі групи радянських військ в Німеччині та Народної поліції. Чисельність загиблих з боку цивільних тоді сягнула понад 125 осіб [6].

Щорічні урочистості з нагоди свята відбуваються на площі Республіки в Берліні, як це було вперше 3 жовтня 1990 р., другою локацією святкування є Бранденбурзькі ворота. Крім урочистостей у столиці федерації діє традиція щорічної зміни офіційного центру свята, який почергово переміщується до столиці федеральної землі, яка головує в Бундесраті [8]. Така модель дозволяє кожному суб'єкту федерації відчувати власну значимість у союзі.

Свого часу, визначення нової дати «Дня німецької єдності» сприйнялося суспільством неоднозначно. Серед альтернатив різними соціальним групами пропонувалося: зберегти 17 червня – як це було до возз'єднання; встановити 18 березня – на згадку про Березневу революцію 1848 р.; 23 травня – день прийняття у 1949 р. Основного закону; 9 жовтня – на згадку про події «Мирної революції» 1989 р. у Лейпцигу; 9 листопада – день Листопадової революції 1918 р. та падіння Берлінського муру в 1989 р. Однак, остання дата асоціювалася й з єврейськими погромами 1938 р. «Кришталева ніч» та Мюнхенським нацистським путчем 1923 р., а тому була відхилена з мотивів неоднозначних емоційних асоціацій, згодом Президент Бундестагу Вольфганг Тірзе назве 9 листопада «проклятою німецькою датою» [9].

Після перенесення головного державного свята 17 червня залишилося «Національним днем пам'яті німецького народу» про жертвність борців за національну єдність, що був встановлений 1963 р. з ініціативи Федерального президента Генріха Любке і співпадав з «Днем німецької єдності» встановленим кількома роками раніше.

Крім Дня німецької єдності федеральним законом в усіх шістнадцятьох землях захищаються святкові дні: Новий рік, Страсна п'ятниця, Великодній понеділок, Вознесіння Христове, Святий понеділок/другий день Трійці, День праці – 1 травня, Різдво, другий день Різдва/День подарунків [5]. Із цього переліку лише День німецької єдності має суто державно-політичний характер.

Законодавство ФРН визначає, що право на оплату святкових днів поширюється виключно на випадки, якщо працівник повинен був би працювати в цей день, якби це був звичайний робочий день (принцип втрати заробітної плати). Якщо законом визначене свято відзначається не в усій Німеччині то право на вихідний день поширюється на людей, які працюють у місцевості де встановлено свято, незалежно де вони проживають. У визначені законом святкові дні всі працівники мають вихідний день, «винятки

стосуються, аварійно-рятувальних служб, пожежних відділів, лікарень і ресторанів» [3].

Особливості символічної політики окремих земель спричинили неоднакову кількість додаткових вихідних днів у різних федеральних землях, їхня кількість у році може варіюватися від дев'яти до чотирнадцяти. До визначених у межах всієї держави святкових днів в окремих землях можуть додаватися інші, як релігійні так і світські свята, найчастіше це: Міжнародний жіночий день 8 березня, Всесвітній день дитини – 20 вересня, Міжнародний день захисту дітей – 1 червня тощо. Унікальним, законом визначеним святом, є Фестиваль Аугсбурзького миру, який відбувається у баварському місті Аугсбург 8 серпня – на згадку про події 1555 р. [2, с. 210].

Отже, об'єднання Західної та Східної Німеччини спричинило не лише зміну політичного режиму на східних територіях, а й пошук нових підходів до формування та посилення єдиної німецької ідентичності. Головним державним святом Німеччини, і єдиним встановленим на федеральному рівні, є День німецької єдності. В усіх федеративних землях визначено дев'ять святкових днів, однак їхня чисельність не є строго фіксованою і варіюється у більшу сторону відповідно до рішень окремо взятої землі.

Список використаних жерел

1. Пахолок В. Державні свята як чинник формування політичної культури та гуманітарної безпеки держави. *Гілея: науковий вісник*. 2018. Вип. 131. С. 414–418.

2. Пахолок В. М., Байрак С. О. Специфіка формування системи державних свят Федеративної Республіки Німеччина. *Літопис Волині*. 2024. Число 30. С. 208–213. URL: <http://litopys.volyn.ua/index.php/litopys/issue/view/16> (дата звернення: 03.05.2025).

3. Deutscher gewerkschaftsbund. Gesetzliche Feiertage in Deutschland 2025. URL: <https://www.dgb.de/gesetzliche-feiertage-deutschland> (datum der bewerbung: 05.04.2025).

4. Die Verfassung des Deutschen Reiches («Weimarer Reichsverfassung») 11. August 1919. URL: <https://www.verfassungen.de/de19-33/verf19-i.htm> (datum der bewerbung: 04.05.2025).

5. Feiertage in der Bundesrepublik Deutschland. URL: <http://surl.li/rbawl> (datum der bewerbung: 17.02.2025).

6. Nationale Feiertage. URL: <http://surl.li/qglwt> (дата звернення: 17.02.2025).

7. Staatliche Symbole. URL: <http://surl.li/rbawu> (datum der bewerbung: 05.04.2025).

8. Tag der Deutschen Einheit -3. Oktober 2023 33 Jahre Deutsche Einheit.
URL: <https://www.lpb-bw.de/tag-der-deutschen-einheit> (date of application: 17.02.2025).

9. Thierse gegen 9. November als Feiertag. URL: <http://surl.li/rbawk> (datum der bewerbung: 05.04.2025).

10. Vertrag zwischen der Bundesrepublik Deutschland und der Deutschen Demokratischen Republik über die Herstellung der Einheit Deutschlands (Einigungsvertrag) Eingangsformel. URL: <https://www.gesetze-im-internet.de/einigvtr/> (datum der bewerbung: 05.04.2025).